

Кісельова М.О.
студентка V курсу
Навчально-наукового Юридичного інституту
Національного авіаційного університету
Науковий керівник: к.і.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права НАУ
Череватюк В.Б.

ПРАВОВІ КОЛІЗІЇ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Конфліктологи називають спір з приводу права, який у свою чергу може мати різні підстави щодо застосування, тлумачення або ігнорування норми закону, чистим юридичним конфліктом. Серед них В. Кудрявцев виокремлює конфлікт, породжений суперечностями між двома або декількома нормативними актами. Якщо різні закони містять суперечливі або взаємовиключні норми, то конфліктні відносини між державними органами і правозастосовними інстанціями стають неминучими, особливо між тими, що здійснюють правонагляд. Таким чином можна стверджувати що правові колізії дуже часто стають причиною юридичних конфліктів.

Цілком можна погодитись із систематизацією основних причин колізійності вітчизняного правового поля, запропонованою в оглядовій статті газети «Юридичний вісник України»:

— поспіхом сформоване законодавство незалежної молоді держави;

— політичний аспект (різні політичні сили лобюють свої законопроекти);

— економічний стан країни;

— соціальний аспект (конфлікт інтересів сильних і слабких, багатих і бідних, повністю погасити який не під силу жодному закону, якщо лише він не претендує на лаври комуністичного);

— культурний аспект (в українському політикумі ще не устоялися традиції високої політичної та правової культури, як у країнах сталої демократії).

Найчастіше колізії виникають між нормами господарського права та цивільного права. Як приклад, можна розглянути колізії між загальними положеннями Господарського кодексу України про договори, зобов'язання та відповідальність, з одного боку, і положеннями Цивільного кодексу України про окремі види договорів – з другого. Наукова й судова практики напрацювали два підходи, які, теоретично, могли б бути використані для вирішення відповідних колізій [5]. Перший із них знайшов відображення в Постанові Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України від 16 лютого 2010 р. Ішлося про колізію між положеннями Закону України «Про товарну біржу», відповідно до яких угоди, укладені на товарній біржі,

нотаріальному посвідченню не підлягають (це було істотним для вирішення справи, бо на момент виникнення правовідносин, що стали предметом розгляду в суді, Закон «Про товарну біржу» допускав укладення на товарній біржі договорів купівлі-продажу нерухомого майна), та ст. 657 Цивільного кодексу. Судова палата в адміністративних справах дійшла висновку, що Закон «Про товарну біржу» допускав укладення на товарній біржі договорів купівлі-продажу нерухомого майна, а сам нормативно-правовий акт вважається спеціальним щодо регулювання утворення та діяльності товарних бірж і загальним – у разі визначення форм договорів купівлі-продажу. Спеціальними щодо останнього визнано положення ст. 657 «Форма окремих видів договорів купівлі-продажу» Цивільного кодексу України.

Наслідками великої кількості колізій у податковому законодавстві є значне погіршення ефективності оподаткування та податкової політики України, зведення нанівець стимулюючої ролі податків, зменшення надходжень до Державного бюджету, підвищення рівня корупції [6]. У цьому контексті можна навести нещодавній приклад: Рада Національної безпеки та оборони ввела санкції проти фізичних та юридичних осіб, які на думку відомства, можуть негативно впливати на ситуацію в країні. Однак, окрім російських та кримських підприємств, у сформований санкційний список РНБО потрапили два з трьох українських операторів державних лотерей. Указ Президента, який ввів санкції РНБО у дію, передбачив блокування фінансових операцій санкційних підприємств, останні наразі не можуть сплатити податки у Держбюджет. Таке перешкоджання сплаті податків є порушенням Податкового кодексу, оскільки обов'язок по сплаті податків є загальним і не може обмежуватися.

Ще один приклад, на початку березня Вищий адмінсуд заявив про те, що вже не можна притягати до дисциплінарної відповідальності суддів, які судили активістів Євромайдану, посилаючись саме на правову колізію. Голова ВАСУ Олександр Нечитайло заявив, що депутати прийняли Закон «Про забезпечення права на справедливий суд», яким внесли в правове поле колізію. В самому законі передбачена норма про 3-річний термін притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Однак у перехідних положеннях документа встановлений такий же термін в один рік. ВАСУ прийняв рішення, що повинна застосовуватися саме норма з перехідних положень. Ґрунтуючись на цьому Вищий адмінсуд вже скасував 3 рішення Вищої ради юстиції про звільнення за порушення присяги суддів Майдану.

Колізії в прийнятих за останній час Верховною Радою України законах блокують роботу слідчих органів, як у корупційних справах, так і у справах Майдану. В Європейському Союзі занепокоєні якістю законів, які приймаються в Україні, особливо в зв'язку з виконанням угоди про асоціацію. У цьому відношенні, експерти прирівнюють постанову Кабінету Міністрів «Про затвердження Правил етичної поведінки

державних службовців», в якому, зокрема, державним службовцям забороняється критикувати владу і її представників, до найгірших практик радянського часу.

Правові колізії в українському законодавстві стали дуже поширеними, що викликано в першу чергу нестабільністю політичної ситуації, тиском зі сторони європейських інституцій по прийняттю необхідних проєвропейських законів. Дуже часто закони не обговорюються в комітетах, а приймаються лише з точки зору політичної чи фінансової доцільності (не приймете закон - не отримаєте транш від МВФ). Така ситуація є дуже небезпечною і може призвести до загострення різного роду конфліктів, в тому числі і юридичних.

Список використаних джерел

1. ВАСУ вирішив, що карати суддів Майдану вже пізно // Українська правда. – 1 березня. – 2016. – С. 4.
2. Дещо про колізії в конституційному праві // Юридичний вісник України. – 2014. – № 43. – 25 жовтня. – С. 2.
3. Юридическая конфликтология – новое направление в науке (Круглый стол журнала) // Государство и право. – 1994. – № 4. – С. 3-23.
4. Шкабаро В.М., Деякі аспекти проблематики колізійності законодавства України / В.М. Шкабаро // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Юридичні науки». – 2013. – № 2 (5) 114. – С. 114-119.

Ковальський О.В.,

*студент III курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії та
історії держави і права ТНЕУ
Подковенко Т.О.*

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК СМИСЛ ПРАВА

Питання щодо розуміння права, його ролі в суспільному житті цікавлять не одне покоління правників, політологів, соціологів та філософів у всьому світі. Ще в Античні часи почали формуватися погляди щодо співвідношення справедливості та права. Уже грецькі та римські мислителі пропонували своє логічне бачення сутності політичної та правової дійсності через призму природного права як вищого ідеалу справедливості. І на основі цього відбувалося становлення та розвиток сучасної юридичної науки як упорядкованої системи знань про правила узгодження інтересів різних індивідів і шляхи досягнення справедливості в існуючих суспільних відносинах. Вчення про справедливість як формальну рівність вільних людей поступово оформилося у вигляді самостійної науки про право взагалі, включаючи в себе вчення про правову організацію публічної влади, про державу як вищу форму